

AUDIOVIZUÁLIS ÉS MÉDIAPOLITIKA

Az Európai Unióban az audiovizuális politikát elsősorban az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 167. és 173. cikke szabályozza. E területen a legfontosabb jogszabály az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv, amely jelenleg (2017) felülvizsgálat alatt áll. Az ágazatot (kiváltképp a filmgyártást) támogató legfőbb uniós eszköz a Kreatív Európa program MEDIA alprogramja. Az Európai Unió Alapjogi Chartája felszólít arra, hogy „a tömegtájékoztató szabadságát és sokszínűségét tiszteletben kell tartani”. Jogalap A Római Szerződés az audiovizuális és médiapolitika területén nem biztosított közvetlen hatáskört, és ezen az EUMSZ sem változtat.

JOGALAP

A Római Szerződés az audiovizuális és médiapolitika területén nem biztosított közvetlen hatáskört, és ezen az EUMSZ sem változtat. A médiapolitika területére vonatkozó hatáskört inkább az EUMSZ különböző tárgyú cikkeiből vezették le olyan politikák kialakítása érdekében, amelyekkel szabályozás alá vonhatók a média és a kommunikációs technológiák különböző ágazatai. Ez a médiatermékek és -szolgáltatások összetett jellegéből fakadóan szükséges, hiszen ezek nem tekinthetők kizárólag kulturális vagy egyszerűen gazdasági javaknak. A jogalapot az EUMSZ tartalmazza az alábbi cikkek formájában: 28, 30., 34., 35. cikk (az áruk szabad mozgása); 45-62. cikk (a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása); 101-109. cikk (versenypolitika); 114. cikk (műszaki harmonizáció vagy hasonló műszaki előírások alkalmazása, például az internetes szolgáltatásokban); 165. cikk (oktatás); 166. cikk (szakképzés); 167. cikk (kultúra); és 173. cikk (ipar).

CÉLKITŰZÉSEK

Az EUMSZ 167. cikke értelmében az Európai Unió előmozdítja a tagállamok közötti együttműködést, és szükség esetén támogatja és kiegészíti tevékenységüket a művészeti és irodalmi alkotás terén, beleértve az audiovizuális szektort is. Az audiovizuális kérdésekben az Unió szerepe az audiovizuális szolgáltatások egységes európai piacának létrehozására irányul. Ezenkívül valamennyi politikában figyelembe kell venni a kulturális szempontokat. A határozatokat a rendes jogalkotási eljárás keretében hozzák meg.

EREDMÉNYEK

A. Szabályozási keretrendszer

1. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv

A közvetítési technológiák új fejleményei a kereskedelmi tévéadók számának növekedéséhez vezetett az 1980-as években Európában, továbbá ahhoz, hogy közvetítéseiket számos országban lehetett fogni. Ezzel közös minimumstandardok kidolgozása vált szükségessé, amelyeket első alkalommal a „határok nélküli televíziózásról” szóló irányelv (89/552/EGK) rögzített. Az első

felülvizsgálat során bevezették a „származási ország” elvét, azaz azt, hogy a műsorszolgáltatók a székhelyük szerinti tagállam joghatósága alá tartoznak. A 2007-es felülvizsgálat nyomán új szolgáltatásokkal, például az interneten rendelkezésre álló online videotékákkal egészült ki az irányelv. 2010-ben egységes szerkezetbe foglalták az irányelvet, és elnevezését „audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvre” változtatták. A főbb elemek a következők: (1) a szabályozási terhet csökkentő, ugyanakkor valamennyi audiovizuális médiaszolgáltatást lefedő átfogó keret; (2) a televíziós reklámokra vonatkozó, az audiovizuális tartalmak finanszírozását javító korszerű szabályok; és (3) kötelezettség, hogy a médiaszolgáltatókat ösztönözzék a látás- és hallássérült személyek hozzáféréseinek javítására.

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv alkalmazásáról szóló 2012-es bizottsági jelentésben és „Az egységes audiovizuális világ felé: növekedés, alkotómunka, értékek” című, 2013-as bizottsági zöld könyvet követő vita során világossá vált, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatások konvergálnak, és fogyasztásuk és szolgáltatásuk módja a technológiai fejlődésnek megfelelően folyamatosan változik.

2015-ben a Bizottság az érdekelt felek részvételével nyilvános konzultációt indított, és ezt 2016. május 25-én követte egy javaslat az audiovizuális médiaszolgáltatásról szóló irányelv REFIT szerinti értékelésére vonatkozóan a szabályozási keret frissítése és a legutóbbi fejleményekkel való lépéstartás érdekében. A javaslat legfontosabb elemei: (1) a kereskedelmi célú közleményekre vonatkozó óránként 12 perces korlátozás helyett a napi 20%-os korlátozás bevezetése a reggel 7 és este 11 óra közötti időszakban; (2) a kiskorúak védelme a „számukra esetlegesen káros” tartalmaktól, továbbá ugyanaz a szabályozás vonatkozik a hagyományos műsorszolgáltatásokra, valamint a lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatásokra; (3) az európai alkotásokra vonatkozó rendelkezések kiterjesztése a lekérhető szolgáltatások szolgáltatóira, amelyeknek gondoskodniuk kell arról, hogy katalógusaikban az ilyen művek aránya legalább 20% legyen, és hogy e művek kellő hangsúlyt kapjanak; és (4) az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv hatályának kiterjesztése a videómegosztó platformokra a gyűlöletbeszéd elleni küzdelem és a kiskorúak káros tartalmaktól való védelme érdekében.

A Parlament és a Tanács jelenleg foglalkozik a bizottsági javaslattal; a rendes jogalkotási eljárás keretében jelenleg (2017) folynak a tárgyalásokra azzal a céllal, hogy mielőbb megszülessen a megállapodás^[1]. Az irányelv a kiskorúakat védő egyedi szabályokat tartalmaz mind a hagyományos műsorszolgáltatás, mind a lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatások tekintetében. E szabályokat a kiskorúak és az emberi méltóság védelméről szóló, 1998. és 2006. évi ajánlások egészítették ki. 2012-ben elfogadták „Az európai stratégia gyermekeink internetes biztonságáért” című dokumentumot, amelyet az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz keretében a „Gyermekbarát internet” program (korábban Biztonságosabb internetprogram) támogat.

2. Szerzői jog a digitális egységes piacon

Az EU-ban jelenleg zajlik a munka a digitális egységes piac szerzői jogaira vonatkozó szabályok korszerűsítésén számos alapvető céljeljesítése érdekében: (1) az online tartalmak határokon átnyúló hozzáférhetőségének fokozása; (2) tágabb lehetőségek [a szerzői joggal védett anyagok oktatásban, kutatásban és a kulturális örökség területén való felhasználására](#); (3) a szerzői jogok szempontjából jobban működő piac; és (4) a [marrákesi szerződés](#) végrehajtása az uniós jogban. A szerzői jogi csomaggal kapcsolatos tárgyalások jelenleg zajlanak.

[1]További információk találhatóak a [2016/0151\(COD\)](#) eljárás aktájában.

3. Európai mozgóképörökség

Az Unió ösztönözni kívánja a tagállamok közötti együttműködést az európai jelentőségű kulturális örökség megőrzése és védelme területén (az EUMSZ 167. cikke). A mozgóképörökségről szóló, a tagállamokhoz intézett ajánlás szorgalmazza Európa mozgóképörökségének módszeres összegyűjtését, katalogizálását, megőrzését és helyreállítását, hogy ezt az örökséget tovább lehessen adni a jövő generációk számára. Az ajánlásokban arra kéri az uniós tagállamokat, hogy két évente nyújtsanak be jelentést a mindezzel összefüggésben tett intézkedésekről, a Bizottság pedig a begyűjtött információk alapján jelentést készít a végrehajtásról.

B. Kreatív Európa

A Kreatív Európa program részét képező MEDIA alprogram 1991 óta az audiovizuális ágazatot támogató ötödik többéves program. Az előző programok, a MEDIA és a MEDIA Mundus program (2007-2013) sikerére épít. A Kreatív Európa program teljes költségvetése (2014-2020) 1,46 milliárd euró, amely az előző programokhoz képest 9%-os költségvetési növekedést jelent. Ennek legalább 56%-át a MEDIA alprogram számára különítették el. Filmes és televíziós projektek, mozihálózatok, filmfesztiválok, közönségfejlesztés, audiovizuális szakemberek képzését célzó intézkedések, piaci hozzáférés, forgalmazás, videojáték-fejlesztés, online forgalmazás és nemzetközi koprodukciós alapok számára nyújt támogatást és finanszírozási lehetőségeket. A Bizottságnak 2017 végéig közzé kell tennie egy kötelező félidős értékelést a 2014–2020 közötti időszakra szóló jelenlegi „Kreatív Európa” programról.

C. Médiaműveltség és médiapluralizmus

Médiaműveltségen a médiához való hozzáférésre, a média és a médiatartalmak különböző aspektusainak megértésére és kritikus szemmel való vizsgálatára, valamint a különféle kontextusokban megvalósuló kommunikációra való képességet értjük. Alapkészség a fiatal generációk és a felnőttek számára. Az Unió napjaink információs társadalmában a médiaműveltséget az aktív polgári szerepvállalás egyik fontos tényezőjének tekinti. A Tanács 2016. május 30-i következtetései a médiaműveltségnek és a kritikus gondolkodásnak az oktatás és képzés segítségével történő fejlesztéséről kiemelik, hogy az internet és a közösségi média korában a médiaműveltség fontosabb, mint valaha, valamint hogy minden szinten az oktatás és képzés szerves részét kell képeznie.

A médiapluralizmus átláthatóságot, szabadságot és sokszínűséget követel meg az európai tömegtájékoztatás területén. Az Unió 2012 elején a Posztgraduális Tanulmányok Robert Schuman Központjában létrehozta a média sokszínűségével és szabadságával foglalkozó központot, amely egy uniós társfinanszírozással működő kutatási kezdeményezés a firenzei Európai Egyetemi Intézetben belül. Emellett a média sokszínűségével és szabadságával foglalkozó központ további lépést jelent a Bizottság arra irányuló folyamatos erőfeszítései terén, hogy Európában jobb védelmet kapjon a médiapluralizmus és a médiaszabadság, és hogy meghatározásra kerüljenek az e célok megvalósulásának elősegítéséhez európai vagy nemzeti szinten szükséges fellépések.

D. Egyéb kezdeményezések

A Cannes-i Filmfesztivál keretében az EU vitákat és munkacsoportokat szervez olyan kérdésekről, mint a filmfinanszírozás, a filmforgalmazás, a közönségfejlesztés és az innováció. 2015-ben indult az [Európai Filmforum](#), amely a döntéshozók és az audiovizuális ágazat közötti strukturált párbeszéd platformja. Az „Új tehetség az Európai Unióban” elnevezésű díjat 2004-ben alapították azzal a céllal, hogy nyilvánosságot kapjanak a MEDIA program által támogatott

képzésben részt vevő fiatal európai rendezők. A [European Border Breakers Award](#) a feltörekvő művészek számára létrehozott díj, amelyet a Kreatív Európa program társfinanszíroz.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A Parlament hangsúlyozza, hogy az Uniónak ösztönöznie kell az audiovizuális szektor növekedését és versenyképességét, ugyanakkor el kell ismernie az ágazatnak a kulturális sokszínűség megőrzésében játszott tágabb értelemben vett jelentőségét.

1. Európai audiovizuális ágazat

A Parlament „Az európai film a digitális korszakban” című, 2015. április 28-i állásfoglalása^[2], amely „Az európai mozi a digitális korszakban” című, 2011. november 16-i állásfoglalása^[3] alapján készült, határozottan támogatja az európai filmkészítőket, és hangsúlyozza a Kreatív Európa program részét képező MEDIA alprogram által nyújtott pénzügyi támogatás szerepét. Kiemeli a filmműveltség és a közönségfejlesztés jelentőségét is.

Az audiovizuális művek európai unióbeli online terjesztéséről szóló, 2012. szeptember 11-i állásfoglalása^[4] a szerzői jog aspektusait vizsgálja, és az audiovizuális alkotások digitális hozzáférhetőségéből adódó kihívásokkal foglalkozik a szerzői jogok védelme szempontjából. A Kulturális és Oktatási Bizottság (CULT) 2017 januárjában szavazott a Kreatív Európa program és így a MEDIA alprogram végrehajtásáról szóló jelentésről, és a plenáris ülés 2017. március 2-án fogadta el a vonatkozó állásfoglalást^[5]. Az állásfoglalás hangsúlyozza a megfelelő költségvetés és az egyszerűsített adminisztratív eljárások szükségességét a nagyobb hatás elérése érdekében. A képviselők azt is hangsúlyozták, hogy meg kell könnyíteni a kisebb szervezetek vagy projektek finanszírozáshoz való hozzáférését is. Kreatív Európa programról szóló állásfoglalás következtetéseit beillesztik a Bizottság által 2017 végén benyújtandó féldícs felülvizsgálati jelentésbe.

2. LUX-díj

Az Európai Parlament által létrehozott és először 2007-ben odaítélt Lux-díj célja az európai alkotások egész Európában történő forgalmazásának támogatása azzal, hogy eszközt kínál az adott film feliratozásához az EU 24 hivatalos nyelvén, beleértve az alkotás eredeti nyelvét is, valamint a siketek és nagyothallók számára. A Lux-díj 2016-ban ünnepelte fennállásának 10. évfordulóját, amikor egész Európában egy időben vetítették a Lux-díj 2015. évi nyertes filmjét, a „[Mustang](#)” című filmet, valamint „Az európai mozi szerepe a holnap Európájában” címmel külön előadást tartott a CULT bizottság számára Ken Loach, nemzetközi díjakkal kitüntetett filmrendező.

3. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv

A Parlamentnek az 1980-as években és az 1990-es évek elején elfogadott, televíziózásról szóló állásfoglalásai többször is közös műszaki szabványok kidolgozására szólítottak fel a közvetlen műholdas műsorszórás és a HDTV tekintetében. A határok nélküli televíziózásról szóló irányelvet 1989-ben fogadták el, és a Parlament azóta is határozottan támogatja. 1997-ben és 2010-ben felülvizsgálták az irányelvet, és elnevezését „audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvre” változtatták. Az irányelvet a Parlament és a Tanács közötti tárgyalások eredményeként fogadták el, amelynek során figyelembe vették a Parlament által első olvasatban felvetett aggodalmakat.

[2]HL C 153.E, 2013.5.31., 102. o.

[3]Elfogadott szövegek, [P8_TA\(2015\)0108](#).

[4]HL C 353. E, 2013.12.3., 64. o.

[5]Elfogadott szövegek, [P8_TA\(2017\)0062](#).

A Parlament szorosan nyomon követi az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv végrehajtását. A Parlament az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv^[6] végrehajtásáról szóló, 2013. május 22-i állásfoglalásában több észrevételt és ajánlást tett, különösen a hozzáférhetőség, az európai audiovizuális alkotások népszerűsítése, a kiskorúak védelme, a reklámok, a jövőbeni kihívások és a nemzetközi verseny vonatkozásában.

A Parlament a hibrid televíziózásról („connected TV”) szóló, 2013. július 4-i állásfoglalásában^[7] felszólította a Bizottságot, hogy értékelje, mennyiben szükséges az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvnek és a hálózati és médiaszabályozás (például a távközlési csomag) további jelenlegi előírásainak felülvizsgálata. A felülvizsgálat szükségessége különösen a kereshetőségre vonatkozó szabályok, valamint – kibővítve a platform fogalmát – a tartalomszolgáltatók, a tartalomfejlesztők és a fogyasztók platformokhoz való megkülönböztetésmentes hozzáférése tekintetében merült fel, továbbá a meglévő eszköztárnak az új fejleményekhez való igazításával kapcsolatban, különös tekintettel a hibrid televíziózás fejlődésére.

2014. március 12-én a Parlament elfogadott egy állásfoglalást^[8] „Az egységes audiovizuális világ felé” címmel (válaszul a Bizottság ugyanezen témáról készült zöld könyvére). Az állásfoglalásban a Parlament felhívja a figyelmet a piacok konvergenciájára, hangsúlyozza a hozzáférhetőség és a kereshetőség fenntartásának, a sokféleség és a finanszírozási modellek megőrzésének fontosságát, valamint elemzi az infrastruktúrákat és a frekvenciákat, az értékeket és a szabályozási keretrendszert.

E parlamenti állásfoglalásokra adott válaszként és az audiovizuális ágazat gyors ütemű változásának tükrében a Bizottság 2016. május 25-én benyújtotta az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv módosítására irányuló javaslatát. A CULT bizottság mint a téma illetékes bizottsága a rendes jogalkotási eljárás keretében 2017 februárjában szavazott [jelentéséről](#), és úgy határozott, hogy intézményközi tárgyalásokat kezd a Tanáccsal.

Katarzyna Anna Iskra
11/2017

[6]HL C 55., 2016.2.12., 71. o.

[7]HL C 75., 2016.2.26., 141. o.

[8]Elfogadott szövegek, [P7_TA\(2014\)0232](#).